

Capitulum Nonū

Confessio ē secūda p̄s
penitētie de q̄ tria sūt
vidēda. Primo q̄ eius
fructus seu effectus. Secundo
quō quibz et qualiter sit cōfite
dū. Tertio de cōfessionis geneā
lis effectibz et proprietatibus.
a **Q**uitum ad. i. nōndum scdm
thō. et sco. et bouē. di. xvij. in.
q̄ nouē sunt effect⁹ cōfessio
nis et sacramentalis absolutio
nis. Primo est magnū meritum cō
fite et fuga transgressiois istius
p̄cepti de quo i hoc precepto
xps ait ioh. xx. Quoz remisci
tis peccā remittuntur eis. Obdit
etiā q̄s hoc p̄cepto ecclie. quo
rū p̄ceptoz transgressio ē ḡue
peccatum. b **S**ecūdo valet ad
augmētum gr̄e si quis prius
eā habuit. Tertio valet ad ḡ
cie noue infusione; si ea prius
caruit. facitq̄ de attrito cōtritu
Si ei doloz attricōnis peniten
tie non fuisse sufficiens dispositiō
ad cōtritionē. tūc cōfessio et ab
solutio ei supradūcte supple
rēt eius defectū. dūmō penitēs
ip̄e tunc non ponat obicē gr̄e
per cōmissione; actualis peccā
mōelis. Quarto cōfessio et ab
solutio infirmitate longā penam i
ferri et acerbā valde mutant in
tpalem penā et purgatoziā. et
hoc fatiunt cōfessio et absolutio
bite in proposito. etia; anteq̄

hō cōfiteatur. scz qn̄ cōfiteatur ve
re. qz sic an̄ cōfessio nē mori
ens finaliter saluaret. Et qz p̄
fata pena q̄ q̄ sit finita. tñ im
pporcionata est viribz penitē
tis in hoc mūdo uiuentis p̄ vim
clauū in cōfessioe et absoluti
one. intntū illa pena p̄ cōfessio
ne; et absolutioe; minuit. qz re
man; pp̄orcionata viribz peni
tētis ita qz satisfaciendo p̄t se
ab ea i hac vita tōliter q̄s libe
rare. idcirco. qnto cōfessio et ab
solutio sacramentalis i proporcio
nata hōis viribz penā cōtrito
debitā reddit h̄ proporciona
tā hōi et p̄ oīs penā finitā minu
it ampli⁹. Sexto cōfessio et ab
solutio etiā penā p̄ peccā debi
tā p̄pter uerecūdiā pl⁹ minuūt
q̄ pri⁹ fuit imminuta. Et idō
qnto pl⁹ quis cōfiteatur. tnto
sibi pl⁹ pena minuūt. et totū
cōfitei possit. qz oīs pena sibi di
mitteretur per p̄fata. Septimo
cōfessio valz ad peccā cōgnicio
nē qn̄ sit discreto cōfessoi. Octa
uo valet ad cōscie asscuracio
nē. vñ cū dauid corā p̄pheta
cōfitebatur peccm suū. statū au
diuit ab eo. Trāstulit dñs pec
catū tuū. ij. re. xij. vñ de. ij. cor. ij.
i. Gloria nostra h̄c ē testimo
niū cōscie n̄re. Nono scz et h̄
sp̄alē ornatū imp̄mit faciei ai
me deo honorificū. proxiō ex
emplarem. et de moni terribilē.

Quoniam ad .ij. principale de
 quinq; circumstantiis satis ne-
 cessarium est dicere videlicet quis
 ubi quoniam quod a quo christianus te-
 neatur confitei primo quis confite-
 ri teneatur **h.** s. m. p. n. o. m. i. a. t. o. s.
 doctores quod adultus qui habet
 usum rationis. et qui post baptismum
 susceptum peccavit mortaliter. p.
 adultum autem intelligit Scotus
 non aliquem tamen a tante etatis.
 sed hominem qui habet etatem suf-
 ficientem ad agnoscendum quid
 iustum et quid iniustum contra legem
 dei. Et qui prius instructus a me-
 ro gat? ordinate percipit quid
 iustum et quod iniustum in lege dei. quod
 in vno citius fit quam in alio In non
 nullis etiam malitia supplet etatem
Ita et potest fieri in his. **S**unt
 quatuor dubia hic. Primum quod
 de muto. Item. ii. quid de igno-
 rante per deoma. certum **h.** comu-
 ter s. m. doctores quod tales per sig-
 na et nutus confiteri possunt no-
 ta tam contenti quam confessio. Si
 autem non habentur signa utriusque
 nota: tunc fiat per interpretationem etiam
 secularem qui tacere tenet sicut
 confessor principalis. Scotus tamen
 videtur non esse necessarium con-
 fiteri per interpretationem sed talis qui
 non habet sacerdotem per deoma sci-
 entem. habet impossibilitatem
 confitendi homini per deoma. propter
 quod ut dicit Scotus: sufficit sibi con-
 fiteri deo cum apposito ista peccata

confitendi etiam sacerdoti oportu-
 tate oblata. **T**ertium du-
 bium nunquid non habenti sacer-
 dotem penitentem licet mittere a confitei
 peccata per scripturam. Scotus a sa-
 ceto doctorem in quodlibetis videtur
 quod sit contra rationem confessionis
 sacramentalis: scriptura missa sa-
 cerdoti absenti. Tum quod scrip-
 tura talis de sui natura semper est
 patula cuiusque legem. Tu quod
 absenti tolleretur iracundia quod
 est etiam per maximam satisfacto-
 nis. Tu etiam propter pericula que sequi
 possent in ruelando peccata hoc
 christus docuit sumere sacramentum
 ut videtur s. m. Aug. 9. a magis
 di. xvij. **R**atione luce. xvij. precepit le-
 profis ut se penitentem sacerdotibus
Quarto quod de illo qui nullum mortale
 sed solum veniale peccatum habet: **h.**
 s. m. multos quod non tenetur con-
 fiteri ratione diuini precepti quod
 contra mortale solum latum est
Sed ratione precepti ecclesie
Omnis utriusque sexus tenetur
 s. m. quosdam. **S**ecundo quod tene-
 tur aliquis confitei **h.** quod mortalia
 peccata cum quibus conditionibus? vide-
 licet omnia mortalia et circumstantias
 ad mortale trahentes. Dubia quedam
 et quantitas mortaliu et s. m. quosdam
 quantitate quadam. Mortalia tenentur
 confitei quod quod prius non est rite confessus
 a de quibus potest habere memoriam
 dicit Scotus premissa inquisi-
 coe diligenti secundum possibilitatem

fragilitatis humane. **R**acō est. qz p qdlibz peccm mōrle effici tur quis dū immic? 7 sepatur ab vmitate quadā ecclie. **C**ōfessio aut dīrēcē iſtituta est ut q̄s ostēdatur deo 7 ecclie recōciliatus. **I**tem p oē mōrle naufragatur hō 7 p tabulam secūdā penitentie post baptisimū solū salus acq̄ritur. **S**i etiā dictū est mōrliā illa cōfitei quoz pōe h̄re memoriaz ut tactū est. **E**t dicit sco. qz hō debet tātam diligentia apponere in scrutādo cōsciam suā 7 in quirendo mōrliā a se cōmissa q̄ntam diligentiam apponerz prudens viz cū aliqd multum arduū qd valde est sibi cordi. **S**i cōstat qz hōies p tyalibus arduis que runt diligentissime vias. amicos 7 media prudentissimē. vñ aug⁹. 7 allegatur a mḡro dī. .xvi. dicit **S**it patus facere p recuperāda vita aie que facerz p eutāda corpōis morte. **E**t s̄bdit. cū gaudio enī facere debet immōrliis futuris q̄ facerz p differenda morte moitur⁹. diuturna igitur deliberatio locum maxime habz in diu non cōfidentib⁹ 7 cōterētib⁹ raro 7 a grosse viuētibus. **O**portz etiā oia memorata 7 singula vni 7 eidē cōfessorī cōfiteri. **R**acō qz cōfessio fit sacerdoti loco dī. **S**ed in cōfiteōe oia 7 sin

gula deo debent ostēdi. ergo 7 in cōfessione. **E**t in casu quo cōfessor p̄mus ppter casus reſuatos non possit absolue ab oibus. tñ cōfiteus tenetur p̄mo cōfessoi cōfiteri oia 7 singula. 7 de illis a quibz nō pōt absolue cōfessor debz eū ad supiorē remittere. **D**icitur nōnter oia mōrliā. qz siue sint. cōfessus siue p̄posita. siue v̄rba. siue facta. siue obmissa mortaliē oia sunt cōfitenda. adbitur vñ ex parte cōfiteus qui erubescere dī corā xp̄i vicario. que facere non erubuit corā oipotenti deo. **E**x parte etiā cōfessoris ut sciat de singulis iudicare. 7 sic h̄m⁹ qz oportet cōfiteri mōrliā oia que in mēoria haberi possunt. 7 vni sacerdoti. **O**portet h̄ etiā terco cōfitei mōrliā cū circūstācijs aggrauātibz 7 in aliud gen⁹ peccā mōrliis tr̄sctibz. **S**icut fūt ille que sp̄ali p̄hibicōne p̄ceptoia prohibent. v̄rbi grā **A**ccipere alienū prohibet ibi. non furtum faties. **S**ed si quis de loco sacro accepit. vel rem sacra. alia prohibitiōe p̄hibetur. ideo oportet ambo cōfiteri. viz de furto. 7 de sacro loco. **S**imiliter si fornicatus est cum adultera. vel cum moniali. vel cōsanguinea. h̄e circūstācie in aliā sp̄m peccā mōrliis tr̄hūt. ergo fūt cōfiteude. **S**ic forte

est de hoc qd qd mōrle peccat
die festo. qd p mōrle pccm pl⁹
violatur festū qd p opus me-
chanicū. de hoc hēs capitulo
p^{mo}. **H**. h⁹ pcepti. pcedētia ei
mōrle equalēt duob; mōr lib;
i **O**portet et. nij. quotas pecca-
toꝝ mortaliū dicere q memo a-
tur qd. qd quociēs est circūstā-
tia. unde oꝝ dicē. p^{ma} vice feci
cū talib; circūstācijs. ⁊ secūda
vice talit̄ a taliter. **O**portet etiā
fm aliquos dicē qntū vel circū-
stantias qualcā que licet non
mutēt spēm: addūt tñ nōbile
q̄litate malitie ⁊ deformitatis.
ut in furto multū addit ad pa-
rū vñ qñ qd tales circūstācias
noscit ex se vel ex confessiois in q̄fi-
cōe. etiam sūt cōfite dē fm mul-
tos **Th**. tñ dicit qd nō oportet
Scot⁹ di. qd nō est certū eas
confitēdas esse s; tutum ē fieri
k ⁊ vtile. **O**portet ei qd qd cōfi-
teat̄ peccata qd dubitat an sint
vniālia vel mōrle. Quia fm
bonauēturā qñ homo aliquod
vniāle suum credit esse mōrle
Aut dubitat pbabiliter an sit
mōrle. aut vniāle. ⁊ sic dubi-
tat an cōfiteri teneatur an non
Si illud nō confitetur tunc
exponer; se discrimini. ⁊ i hīs
que sūt salutis dimitter; ptem
securiorem quā faciliter cōse q̄
poss; . **Et** th. di. xxij. **Q**d quādo
quis dubitat de aliquo peccato

an sit mortale tenetur illud cō-
fiteri dubitacōe manēte. Quia
quicq̄d cōmittit aut obmittit
in qd dubitat eē peccatum mor-
tale peccat grauit̄ discrimini
se cōmittens. Debet ergo confi-
teri rem put hab; in corde. nō
dicendo se peccasse mortaliter.
sed iuditiū cōfessoris de hoc s̄lm-
quendo. **T**ercō aduertēdū
vbi. vel cui qd cōfiteri teneatur
Re. fm th. i. nij. di. xvij. qd non
oī sed sacerdoti habēt iuris dō-
nem in cōfitentē. **Et** sunt prela-
ti quatuor. papa hab; iuris dō-
nem i oēs. **Ep**us i dyoacano
Plebano in prochianos suos
Et prelati collegij. vel mona-
sterij. vel ordinis. in sibi subie-
ctos **Et** q̄lib; p̄fator pot ptā-
tē suā altei cōmittē. qd ec. fm cō-
missio; pot absolue **S**; quō
tenetur ad celacōnez cōfessiois
hōies ⁊ etiā ad alia celāda fm
fm doc. cōfiter in. nij. di. xxi. **Q**d
vij. sūt sigilla hōiem ad tacendū
artātia n̄ de re aliūde sciat. Pri-
mo ligatur ad tacendū cōfessor
de peccis ⁊ circūstācijs. ⁊ p̄fator
in cōfessioe pceptis. **Secūdo** nō
cōfessor qui audit cōfitentem a
casu. vel a pposito. vel in p̄p̄tā-
do signa muti. vel verba p̄dōa
ignorantis. **Tercio** quicūq;
audit ab aliquo precedentū re-
uelationem cōfessiois. adhuc
tenetur tacere. **Quarto** cōfite q

Tertium Preceptum

reuelacōe inuicōnis penitē
cie probabiliē crederet ofesso
rē ledi tenetur celare. alio quī
verēda patris sui nō cooperiēs
vel discoopiens cū cham ma
ledicitur. **Quinto** qñ vn? ab alio
petit ofiliū reconmēdas ut hoc
celet. a hoc accipit ad celandū.
tenetur celare nisi aliūde de ob
ligaretur. ut pt; infra p̄cepto
. viij. c. iij. **D. xij. c.** **Sexto** q̄ p
cepit ab alio verba q̄ ex natu
ra facti talis sūt materie q̄ reue
lacō nocer; tenetur tacere mi
n? tñ q̄ si se ad hoc obligass; **Sep̄tio**
seruus auscultās a p
posito vel a casu secretū q̄s tra
ctatur i cuius domini sui tenet
celare. si frāgit; ius civile gra
uit eū punit. a ius dīmū. **Octa
u?** modus vōtur sigillū secre
ti a ut dic. p. de pa. vbi prius
q̄ oēs talia sigilla frangentes
de quib? dictū est peccant gūi
ter nisi aliūde sciāt. vel ordo cor
rectionis fraterne. vel denūcia
cōis. vel p̄sump cō boni viri cui
dicitur reuelacōe; q̄rūdam de
p̄fatis aliter fiendum exposcāt
n **¶** An autē possit heī layco cōfes
sio **h.** q̄ i nullo casu necē ē lay
co confiteri. q̄ cum clauēs non
h̄at non pōt absoluerē. s; quā
do q̄s nō h; sacerdotē; sufficit
ppositum cōfiteōi. verūtame
ut dic. magis. di. xvij. a ali; do
ctores plures. penitens talis i

Capitulum Nonum

articulo mortis nō habēs sac
dotem nō tenetur s; pōt cōfitei
seculari. ut verēdū sibi cedat
in satisfactionem. a alter sibi
ofiliari possit. a ut ostēdat suū
posse facere. **Debet** etiā cōfites
diligenter cauere ne alterius
famam sic alias etiā. tenetur i
cōfessione ledat manifestādo
alterius persone occultum pec
catum ḡue. a infamans. quā p
sonā confessor actu nōscit. aut
nōsceret verisimilit̄ p futuro.
nec confessorī sciscitātī deb; eā
patefacere. nisi pri? circa istā
personā seruass; sup hoc fōrm
correctōis fraterne. aut essent
forte aliquē cause ppter quas
etiā extra ofessionē poss; aut de
beret illi sacerdoti illas res denū
tiare. aut alias deferre. alias di
cēs vel iubens dicere. peccat de
trahēdo. **Et** si cui ex inadūtetia
factū est. aut ex ignorantia. d;
illud cōfiteri. q̄ in sacramento
penitētie multum ē pccm vitā
dū. vnde peccat qui i cōfessio ē
dicit. vicini mei ista omūter fa
tiūt. vel cōmune est hoc pccm
in ciuitate vel i patria mea. vel
nos oēs sum? tales. **Sed** di
ceres. quid ergo fatiēdū est in
in pccō eiz cūstātonato taliter
q̄ non possum eius sp̄m expri
mere nisi aliū notem. ut si filia
cū p̄re peccauit **h.** q̄ d; quere
re aliū confessorē habentem

autoritatē quē si nō cōpetēter
reperit potest licēciā alteri sacerdo-
ti confiteri. Et semp̄ talē q̄rat q̄
nec noscat aliū nec v̄similitez
nosciturus sit. Et si nullū repi-
ret quī nosceret aliā p̄sonā di-
cit bonauen. a durā. Si etiam
imminz casus necessitatis ut qz
se putat statū moiturz qz famā
p̄ximū q̄tū potest d; custodiē.
s; magis d; suā cōsciētā purga-
re. **Th. i. iiii. di. xvii. q̄stioe de**
cōfessione ar. iiii. diat In casib;
illis quādo cōfitens scit sacerdo-
tem suū h̄reticū. Aut sollicita-
torē ad malum. Aut fragilem
quī ad peccatum qd̄ quis ei cō-
fiteatur sit p̄nus. vel si r̄uelator
esse cōfessionis p̄babiliter estī-
metur. vel si peccm̄ contra ip̄m
cōmissum sit de quo quis confi-
teri debet. Et in casib; in quib;
probabiliter penitēs piculum si-
bi vel sacerdoti ex cōfessione ei-
facta timet debet recurrē ad su-
periorē vel ab eodē petere licen-
tiam alteri confitēdi. Et si licen-
tiam habere nō possit: idem est
iudicium qd̄ de illo qui nō ha-
bet copiā sacerdotis. vnde ma-
gis debet diligere laico confite-
ri nec in hoc trāsgreditur aliq̄s
p̄ceptum ecclesie. Quia p̄cep-
ta iuris positivi nō se extendūt
vltimāntēciōez p̄cipientis que
est finis p̄cepti. Nec autem est
caritas scdm̄ apostolum. **Qñ**

bernard; dicit. illud qd̄ est in-
stitutū pro caritate nō deb; mi-
litare contra caritatem. **S; con-**
fessio pro caritate instituta est.
que contra caritatem militaret.
si homo ad cōfitendum vni sa-
cerdoti artaretur in casibus re-
citatib; nec sit aliqua iniuria sa-
cerdoti si in p̄cedētib; casib;
ab eo diuertitur. Quia priuile-
gium meretur amittere qui cō-
cessa sibi abutitur p̄tate. **Hec**
de th. Item caueat confitens
s̄m̄ p̄fata q̄tum potest ne cō-
fiteatur reuelatori cōfessionis.
vel ei q̄ pronus sit ad odiū au-
dita cōfessionis materia vel ad
luxuriā; et sic de aliis s; nō neces-
saria ibi abscedat vel aliū cōfes-
sozem s̄m̄ p̄dicta querat. Nā
quādo circūstantie incitātes ad
libidīnez peccatū agḡrauātes.
nō tamē ad aliud genus pecca-
ti mortalis trahūt. tales quq;
debēt et p̄nt laudabiliter reticēri.
ad h̄ita debita discrecoe s̄m̄ q̄si-
deracoe; turpitudis ec̄c̄st̄ācia-
rū et p̄nitatis ad malū ex eius
cōfessione siue i ōh̄tēte siue i cōfes-
soze h̄i ec̄. d. l. v. v̄lētī medita-
ri ōh̄tēda de luxui appetit p̄ do-
mare carnē p̄ ieiunia et h̄mōi.
et ōh̄dēre vilitatē peccōz. In-
ferm̄ p̄as et h̄mōi et sic detesta-
ri ne caro icaleseat. Qd̄ si nō iu-
uat oport; vtiq; necessaria ibi
fieri et sacramentum ibi inuāē

Tertium

Preceptum

pōt ne noceat scdm illd marci
 vltio Et si mortifex quid bite
 p rint non rē. **¶** Quātus mod?
 in oñtēte debz seruari. vicz ut si
 vult absolui oportet de neāta
 te 7 sb pena noui pccā qz fit in
 caritate vl attritus. vñ a sco.
 dicit qz hō tenetur confitei cū
 displicentia pccā omissi 7 cū p
 pposito abstīnēdi a pccis 7 enā
 cū pposito obediēdi in suādo
 istā satisfactionē a penitentiā
 quā ab ipō sacdote sibi imposi
 tā volūtaie assumpsit siue in se
 suscipiet. Et bonauē. dicit qz si
 accedit ad oñsionē a absolu
 cōez sine pmissa disposicōe pro
 babili. pmo accedit cū cōntra
 disposicōe. ut qz sibi placz ali
 qd mōrle pccā tūc peccat mōr
 lit qz illud sacmētum qz tum
 i se est irritum fac qd nō est si
 ne otemptu. piculum ergo est
 nolētibz restituere. inuidiā te
 nētibz. 7 carnalē amorē tenē
 tibz luxuriosū. iste tm qz fictus.
 ē id est qui nō habz ppositum
 cauēdi mōrli a. s. ppositum omtē
 tere. vl non displicent pccāta
 mōrli. audiēdus est. a sibi pei
 tētā imponēda p emolitione
 cordis. sed nō est absoluēdus.
 qz fictio talis ē sibi pccm mōr
 le si sic vellz absolui. **¶** Itē caue
 at confitens ut p tūc non fit i
 excōmūcācōe maiori. qz a nul
 lo pccō pōt absolui nō p abso

Capitulum

Nonum

lutus a snia excōmūcācōis ma
 ioris Item oñsio sit vtraut nīl
 ibi dicat hō scienter falsum. si
 cte se laudādo vl vituperādo
 etiā se. qz tunc mentiēdo cōtra
 mētez loquēdo fieret pccōz Itē
 sit nuda absqz obscuritate vr
 borz occultante pccā aut circū
 stātiās. s. cōfitens oia cōfiten
 da quātumcūqz sint turpia ex
 primat ut pōt honeste a decen
 ter. talitē tm 7 cū talibz vrbis.
 ut oñsioz plene 7 clare intelli
 gat pccā spz 7 circūstātiās ag
 guātes. **¶** Qnto qn. id ē tēp? cō
 fitendi obfuanū est. **¶** Vbi r
 notādū qz ex pcepto ecclie oīz
 vtriusqz i decretal. tenetur hō
 ad cōfessionem in omni anno ad
 min⁹ semel a potissime in qdra
 gesima ante pascha qz tunc q
 libz tenetur cōmūicare. **¶** Secū
 do die. sco. ex pcepto dīmo ille
 qz cōmisit mōrle de quo non ē
 confessus tenetur illud confite
 ri quādo cūqz est in mortis ar
 ticulo qz quilibz qn sibi immi
 net iuditū dāna cōmis. 7 iudi
 tū mie: tenetur se ad misericor
 diā preparare qntum pōt. **¶** S
 ibi est hmōi scz in infirmitate.
 vbi merito formidat sibi mor
 tē imminere. **¶** Secūdo qn cūqz
 se exponit actibz piculosis ad
 mortem. sicut in bello mōrli. in
 naufragio. 7 in filibz. **¶** Tercio
 qn vlt excere act⁹ qbz spēalitē

Tertium Preceptum

Capitulum de satisfactioe.

Satisfactio quae est tertia pars penitentie. idcirco cum ea tria sunt videnda. Primo quia de ea oportet fieri in quibus consistat. Secundo de remedijs contra recidivum peccati. Tertio de periculo eorum qui tardant conuerti et satisfacere. **¶** Quintum ad primum nondum scilicet thom. in. di. xiiij. ad videndum quomodo et cur oporteat satisfieri deo: sicut tunc accipi debet in humanis. nam homo qui offendit proximum peccat contra amicitiam in quantum sibi affectum debitum non impedit. Et etiam peccat contra equalitatem iustitie in quantum rem alteri debita subtrahit. Sic peccator qui tunc ad affectum peccati amicitiam dei violat. et pro mole dictam digne legis deo debitum subtrahit. Ex primo amittit gratiam et incurrit offensam. Ex secundo meretur penam cuius etiam post actus peccati cessationem manet debitor. et semper usque ad penitentiam de peccato illa aut obligatio ad penam veatur reatus peccati. Contigit autem inter homines aliquando dimitti offensam alicui. et hoc pro reparacione amicitie non dimissa pena satisfactoria. ut cum offendens placat offensum verbis. et taliter quod recipit eum in pristina amicitia. at tamen offensus adhuc ab eo exigit satisfactionem. ad damnum illatum recompensationem.

Capitulum Decimum

aut rei ablata restitutionem vel simile aliquid. Sic ad propositum quando homo pro penitentia se deo subicit pro peccatis contereudo et confitendo in voto ad minus de re mittit sibi peccatum quo ad offensam quod recipit eum ad amicitiam restituendo sibi gratiam gratumfaciente. sed nondum sibi peccatum dimittit quo ad totam penam. sed eternam mortali debitam sibi mutat in temporalem quam contereitur in proportionatam tamen viribus penitentis in hoc mundo. et ideo in purgatorio luendam secundum thom. et bonaventuram. Cum vero confitetur et absoluitur tunc eadem pena vi clauium sic minuitur quod efficitur proportionata viribus penitentis hic et in toto aboleri potest pro satisfactione in vita presenti. Et vim talem diminuendi christi passio penitentie sacramento otulit. Et sic potest causa quare oportet satisfactionem fieri. **¶** Sed quereretur pro quanto tempore vel pro quot opera purgatorium abolet per satisfactionem hic vel in purgatorio. **¶** Rich. fil. achie. sup. in. di. xvi. Quis hanc profunditatem inuestigaret. cum apertus clamet. **¶** Altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei. quod incomprehensibilia sunt iudicia eius. **¶** Sed ne estimet illum summe bonum odio vel inuidia abscondisse. **¶** Sed potest ex bonitate sua pro nostra utilitate magna. **¶** Scit enim secundum